

דף י"א

המנחות מועלים משהוק' קדשו בכלי הוכשרו להפסל בטבול¹⁷⁹ ובמחוסר¹⁸⁰ כ ובלינה תמידים שנותרו בסוף שנה מתרומת הלשכה ולא הוקרבו, פודים אותם על מעות חולין, וקונים אותם שוב מתרומה החדשה, והם יוקרבו בשנה הבאה. שאלו רב חסדא, ולהיכן הלכה קדושתם? והסבירה הגמרא, שאין להקשות ממותר הקטורת שנפדית, מפני שהקטורת שלא קדשה בכלי היא קדושת דמים ולא קדושת הגוף. כעת שואלת הגמרא, אם אינה קדושת הגוף שלא תפסל בטבול יום. והרי שנינו בברייתא, שאם נתנה במכתשת הקטורת נפסלת בטבול יום? ואם תאמר, שכל הדברים הקדושים קדושת דמים נפסלים בטבול יום, קשה ממה ששנינו במשנה, המנחות¹⁷⁸ מועלין בהן משהוקדשו. קדשו בכלי, הוכשרו ליפסל בטבול יום ובמחוסר כפורים ובלינה^{179 180}. ומשמע שאם לא קדשו בכלי, ואפילו שהיו במכתשת לצורך כתישה, לא נפסלים בטבול יום?

דבר שאינו משנה צורתו כל השנה אין נפסל בלינה אמר לו רב חסדא, ואם הקטורת היא קדושת הגוף האם היא תיפסל בלינה? והרי שנינו במשנה במעילה הקומץ והלבונה¹⁸¹ והקטורת ומנחת כהנים, שאינה נקמצת, ומנחת כהן משוח, חביתי כהן גדול שבכל יום מחציתה בבקר ומחציתה בערב, ומנחת נסכים¹⁸², מועלים בהן משהוקדשו. קדשו בכלי הוכשרו ליפסל בטבול יום ובמחוסר כפורים ובלינה¹⁸³. וביניהם שנינו קטורת ושנינו שכולם שאם לא קדשו בכלי לא נפסלו בלינה. וממה

178 מנחת יחיד. רש"י.

179 וכל לשון הכשר הוא לשון תיקון שמתקנו ומזמינו לכך. רש"י.

180 אין להקשות שגם אם לא קדשו בכלי תפסל בטבול יום כמו חולין שנעשו על טהרת הקודש. מפני שהתנא הזה סובר שחולין שנעשו על טהרת הקודש אינם כקודש, כחזרו לומר שהרי הוא כמגע טמא מות בקדשים ולא לחולין. או שמדובר כאן מדאורייתא. וי"ל שאם היא נפסלת בטבול יום מטעם שהם כקודש א"כ אפילו לא נתנה במכתשת. שכיון שנפסלת מדרבנן תפסל אפי' אם אינה ראויה להקרב. או שקטרת לא נפסלת משום חולין שנעשו על טהרת קדש כיון שאינה בת אכילה. תוס'.

181 של מנחת יחיד. רש"י.

182 וכולם כליל. רש"י.

183 ומה שלקם לב' בבות משום שבסיפא יש חילוק ביניהם בדברים אחרים במסכת מעילה. בההיא דלעיל לא שנינו וחייבין עליה משום פיגול ונותר וטמא בקדושת כלי עד שיקרב הקומץ, ובאלו שכולם כליל שנינו בקדושת כלי שלהם וחייבין עליהם משום נותר ומשום טמא. רש"י.

שלעיל שנינו בברייתא שקדושת נפסלת בטבול יום ולא שנינו שנפסלת בלינה, וכאן שנינו נפסלת בלינה ראייה שכאן קדושת כלי אינה מכתשת אלא כלי שבשעת הקטרה אבל מכתשת אינה מקדשת קדושת הגוף¹⁸⁴? אמר לו רבה, שלא קשה מלינה, כיון שהקטורת אינה משנה את צורתה כל השנה, היא אינה נפסלת בלינה אפילו אם היא קדושת הגוף¹⁸⁵ 186.

לב ב"ד מתנה עליהם שואלת הגמרא, ומה עם הקושיה של רב חסדא על דברי רבי יוחנן, שאם פודים תמידים שלא הוצרכו לציבור, להיכן הלכה קדושת שבהם¹⁸⁷? אמר לו רבה, בכל דבר השייך לציבור 'לב בית דין מתנה עליהם', שבשעת הלקיחה התנו שאם יהיו נצרכים ישתמשו בהם. ואם לא, יהיו קדושים רק לדמיהם, אבל לא יקדשו קדושת הגוף.

הקדיש זכר לדמיו קדוש קדוה"ג שאל אביי את רבה, הרי מר הוא שאמר שאם הקדיש זכר לדמיו כיון שהוא ראוי להקרבה, קדוש קדושת הגוף ואינו יוצא מידי מזבח. וכיצד מועיל התנאי של לב

184 רש"י פי' שדייק ממה שלעיל שנינו במכתשת טבול יום ולא שנינו לינה, וכאן שנינו לינה וראיה שהכלי שכאן אינו מכתשת. אבל אי אפשר להקשות ממה ששנינו בברייתא של מכתשת טבול יום ולא שנינו לינה. מפני שאפשר לומר ששנה טבול יום וה"ה לינה. וי"ל שלא הקשה לו מטבול יום עצמו שבברייתא שנינו שנפס' בטבול"י משנתנה למכתשת ובמשנה שנינו קדשו בכלי הוכשרו ליפסל בטבול יום, דהיינו כשקדשו כלי שבשעת הקטרה. מפני שאפשר לומר שקטרת נפסלת בטבול"י אפילו לא קדשה ולא נקט קדשו בכלי לענין טבול יום, אלא משום מנחת כהנים ומנחת כהן משום השנויים כאן. ועוד י"ל שפשוט לו שאין הקטורת נפסלת בלינה משעת נתינה במכתשת, שהרי היו עושים אותה בתחלת השנה לצורך כל השנה. והביא ראיה מהמשנה רק לכך ששייך פסול לינה בקטורת. תוס'.

185 אבל משקדשה בכלי ליקרב חכ' גזרו בהם פסול לינה, שמא יבואו להכשיר בשאר המתקדשים בכלי. 186 תוס' שואלים על רש"י שלפי פירושו אי אפשר לה להפסל אלא מדרבנן מפרק הוציאו לו, בעי רב פפא חישב בחפינת קטורת מהו. ופשוטו ממה שא' ר"ע הסלת והלבונה והגחלים והקטורת שאם נגע טבול יום במקצתן פסל את כולן. אם טבול יום פסלה גם לינה פסלה וגם מחשבה. והקשה שם רש"י למה לא הביאו ראיה שפסלה לינה מכאן. וליכא והרי לפ"ה לינה לא פסלה אלא מדרבנן. לכ"נ לפרש שאני קטורת הואיל וצורתה כל השנה כולה, שעיקר מצותה בכך לעשותה כולה בתחלת השנה. ולאחר קידוש כף אפשר שנפסלת מדאורייתא כשאר קרבנות. ועוד כיון שיש שיעור להקרבת הקטורת פרס שחרית ופרס ערבית אין כלי שרת מקדשה שלא מדעת. או שאין כלי שרת מקדשים אלא בזמנם אפילו להפסל. ועי"ל שלא את פסול לינה ממה שפסול טבול יום. אלא ממה שפסול ע"י צירוף כלי ראייה שהקטרה צריכה לכלי, שכשאינן צריך לכלי אין כלי מצרפו. וכיון שצריכים כלי לינה פוסלת. אבל קשה שנפשוט מהסיפא וחיובין עליהן משום נותר, ומשמע גם על קטורת. ועוד ששנינו ופיגול אין בהן לפי שאין להם מתירין, ואם מחשבה לא פסלה נאמר מפני שלא פסלה מחשבה. תוס'.

187 תוס' שואלים אם מכתשת מקדשת קדושת הגוף קשה ממה שא' בערכין מכתשת שניקבה ונשברה ושלחו אומנין מאלכסנדריא של מצרים ותקנוה. והרי א' בובחים כלי שרת שנשברו אין מתקנין אותן ושניקבה אין מתיכין לתוכה אבר דאין עניות במקום עשירות. וי"ל שמכתשת של משה שונה שהיתה מפטמת ביותר. וי"מ שבודאי לא היתה כלי שרת אלא שבדבריה שהיה אומר יהא זה קטורת היה חל עליה קדושת הגוף אחר כתישה במכתשת שהיה ראוי להקטיר, כמו שבהמה קדושה כשאומר יהא זה לעולה יהא זה לחטאת. ולעיל תירצו שאני קטורת וקדושת דמים היא, שכשאומר יהא זה לקטורת לא חלה עליה קדושת הגוף. תוס'.

בית דין, הרי כשמקדישים לדמיהם קדשו לגופם? אמר לו רבה, שמה שהוא אמר זה רק כשהקדיש זכר לדמיו, וכיון שהוא עצמו ראוי להקרבה הוא קדוש קדושת הגוף ולא מוכרים אותו. אבל כשאמר על כבש יהא לדמי נסכים, כיון שהוא בעצמו אינו ראוי להקרב נסכים, ימכר ויביא בדמיו נסכים. וכל שכן שבית דין מתנים על הטלאים שיהיו לדמי מותר תרומה, שלאחר שימכרו אותם ויקנו בדמיהם רקועי פחים.

הקשה לו אביי ממה ששנינו, פר ושעיר של יום הכפורים שאבדו והפריש אחרים תחתיהם, וכן שעירי עבודה זרה שאבדו והפריש אחרים תחתיהן, כולם ימותו. מפני שאינם ראויים להקרבה עד יום הכיפורים הבא^{188 189}, דברי רבי יהודה. רבי אלעזר ורבי שמעון אומרים, ירעו עד שיסתאבו וימכרו ויפלו דמיהן לנדבה, שאין חטאת צבור מתה. ומדוע לא נאמר 'לב בית דין מתנה עליה' ויפדו בלא מום? אמר לו רבה, אין להקשות מאבודים, כיון שאינם דבר מצוי ואינם חשובים בעיני בית דין להתנות עליהם.

מתה נשחטה מצא נאה ממנה נפדיה שואלת הגמרא, והרי פרה אדומה אינה דבר מצוי¹⁹⁰. ושנינו בברייתא, פרה נפדית על כל פסול שבה. מתה, נשחטה, או שמצא אחרת נאה הימנה, תפדה. שחטה על גבי מערכתה אין לה פדיה עולמית, כיון שנעשתה בהכשר ויש גנאי להוציאה לחולין. הרי שתקנו בדבר לא מצוי? עונה הגמרא, שפרה היא קדשי בדק הבית ואינה קדשי מזבח, ואין צריכים להגיע לדין 'לב בית דין מתנה' כדי להוציאה לחולין.

ר"ש או' פרה מטמאה טו' אוכלין שואלת הגמרא, אם פרה היא קדשי בדק הבית, מדוע אם מתה או נשחטה תפדה, הרי צריכים העמדה והערכה? אלא יש לומר שהברייתא היא כדברי רבי שמעון, שאמר שקדשי מזבח היו בכלל העמדה והערכה, אבל קדשי

188 אינם דומים לשעירי הרגלים ששנינו במשנה לא קרבו ברגל זה יקרבו ברגל אחר, אבל אלו אינם ראויים עד יום הכפורים לשנה הבאה, וכבר עברה לה שנה, והם מתרומה ישנה, וימותו כדין חטאת שכפרו בעליה שהיא אחת מה' חטאות המתות. רש"י.

189 ובפ' שני שעירים (יומא דף סה:) מסיקים שלא צריכים שיהיו מתרומה חדשה אלא למצוה וימותו משום שחוששים לתקלה. תוס'.

190 בכל ימי בית ראשון ובית שני לא עשו אלא שבע פרות. רש"י.

בדק הבית לא היו בכלל העמדה והערכה. וקשה ממה ששנינו בסיפא, שחטה על גבי מערכתה אין לה פדייה עולמית. והרי שנינו בברייתא, רבי שמעון אומר פרה מטמאה טומאת אוכלין, הואיל והיתה לה שעת הכושר¹⁹¹. וביאר ריש לקיש, שרבי שמעון סובר שנפדית אף על גבי המערכה אם מצא יפה ממנה, שכל העומד להפדות כפדוי¹⁹²? אלא יש לומר שלא מעמידים את הברייתא כרבי שמעון, ופרה שונה ובית דין מתנה עליה אפילו שאינה דבר מצוי, הואיל ודמיה יקרים.

הגמרא שואלת על מה ששנינו בברייתא, מתה תפדה, האם פודים את הקדשים להאכילם לכלבים¹⁹³? אמר רב משרשיא, פודים אותה משום עורה. שואלת הגמרא, האם בית דין עומדים ומתנים שיוכלו לפדותה משום דמי עורה? אמר רב כהנא, כן, וכמו שהאנשים אומרים שגם לאוזן של גמל יש ערך¹⁹⁴.

לר"ש אין אומרים לב ב"ד מתנה ולחכמים אומרים
אמר אביי לרבה, אם אומרים 'לב בית דין מתנה עליהן', קשה ממה ששנינו, אמרו לו לרבי שמעון, האם שעירי רגלים ראשי חדשים ויום הכיפורים יכולים להיקרב זה בזה? אמר להם, יקרבו. אמרו לו, הואיל ואין כפרתן שוה היאך הן קריבין זה בזה? אמר להם, כולם באים לכפר על טומאת מקדש וקדשיו. ומדוע רבי שמעון לא ענה תרוץ טוב יותר, 'לב בית דין מתנה עליהן', ולכן יכולים להקריבם זה בזה? ענה לו רבה, שלרבי שמעון לא אומרים 'לב בית דין מתנה עליהן'¹⁹⁵. כמו שרב אידי בר אבין אמר בשם רב עמרם שאמר בשם רבי יוחנן, שלדברי רבי שמעון תמידים שלא הוצרכו לצבור אין נפדים תמידים, ולדברי חכמים נפדים תמידים.

191 אף על גב שר"ש סובר שאיסורי הנאה לא מטמאים טומאת אוכלין, ופרה היא איסורי הנאה. רש"י

192 והיא אוכל שאתה יכול להאכילו לאחרים. רש"י.

193 ואע"ג שהיא מחלוקת בבכורות אפילו בקדם הקדישן למומן, מ"מ סתם משנה כמ"ד אין פודין. תוס'.

194 הקשה הר"ר מרדכי מ"ש ממה ששנינו בכור שנטרף קוברים אותו עם עורו לפי שאין פודין את הקדשים להאכילם לכלבים. ולמה שפי' שאין פודים מדרבנן בקדשי בדק הבית ניהא, ולפיכך מותר ליהנות מעורה אבל שם שאין פודים מדאורייתא גם העור אסור. תוס'.

195 א"א לתרץ אבודין שאני שאבודין שלעיל ודאי אינם מצויים שנוהרים לשמרן ביותר שקדושתם מרובה שדמן נכנס לפני ולפנים. או מפני שפר ושעיר של יום הכפורים אינן אלא פעם אחת בשנה וכן שעירי ע"ז לא מצויים כלל. אבל כאן אע"ג שמדובר גם בשעיר החיצון של יום הכפורים מכל מקום שעירים חיצונים מצויים הרבה ואבודין שלהם מצויים. ועולה בדעת בית דין דעתם להתנות עליהם. תוס'.

ר"י למד גמרא לדברי ר"ש אין
נפדים לדברי חכ' נפדים

ומבררת הגמרא, מיהם החכמים החולקים על
רבי שמעון. אם נאמר שהם חכמים שאמרו

שבית דין מתנים על הקטורת, הרי אין ראיה, שיתכן ודווקא בקטורת
סוברים כך מפני שאין תקנה להוציא את הקטורת לחולין אלא בדרך
זו. אבל בתמידים שיש תקנה שירעו עד שיפול בהם מום, יתכן שלא
אומרים לב בית דין מתנה. ואם נאמר שאלו החכמים שאמרו שאפשר
לפדות פרה אדומה, אולי דווקא שם אמרו כן מפני שדמיה יקרין. ואם
נאמר שהם החכמים במשנתנו ששאלו את רבי שמעון, משמע שסוברים
שאין קרבין זה בזה, ולא אומרים 'לב בית דין מתנה'. יתכן ואין זה דברי
רבי יהודה, שסובר שאין כפרתם שווה כרבי שמעון. ומקשה משום לב
בית דין מתנה. שיתכן ומי ששאל את רבי שמעון הוא רבי מאיר הסובר
שכפרתם שוה. ואמר לו, בשלמא לדברי שאומרים 'כל השעירים כפרתן
שוה', יקרבו משום כך. אבל לדבריך, למה יקרבו? אלא עונה הגמרא,
שרבי יוחנן קיבל בגמרא, לדברי רבי שמעון אין נפדים, לדברי חכמים
נפדים.

